

Telegraful Român

Organ național-bisericesc. — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna
APARE SĂPTĂMĂNAL

Abonamentul:
Un an 800 Lei. — Șase luni 400 Lei. — Trei luni 200 Lei. — Pentru străinătate un an 2000 Lei. — Pentru America 1 Dolar.
Abonament de sprijin 5000 Lei

Articole și corespondențe
se adresează Redacției Telegrafului Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nerancate se refuză — Articole nepublicate nu se înapoiază

Prețuri inserțiilor:
cm. rătrat 10 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător

Abonamentele și inserțiile
se adresează Administrației ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Simbolul Ortodoxiei ¹

„Adevărat, adevărat vă spun că, de acum înainte veți vedea cerul deschis, și veți ingeri Fiul Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului».
Ioan 1, 51

Frați creștini,

Dumineca Ortodoxiei este praznicul de biruință al dreptei credințe. Praznic de bucurie. Praznic de preamărire. Este praznicul în care ne manifestăm bucuria de a fi ortodocși, fericirea de a ne împărtăși din puterile de lumină și înviere ale Ortodoxiei. În perspectiva acestui praznic Ortodoxia apare în toată dumnezeiasca ei strălucire: ca o mireasă pură, neîntinată, pe care mirele Ei, Hristos, a împodobit-o cu toate frumusețile cerului, cu toate luminile raiului, cu toate puterile sfințirii. Ea este cerul pe pământ, cerul des. his peste sufletul omenirii spre a-l inunda în lumină, în lumina transfigurării. Ea este prezența vie, permanentă a lui Iisus Hristos, în care cerul s'a pogorit pe pământ, spre a ridica pământul la cer, Dumnezeu s'a făcut om spre a îndumnezei pe om. Ea este lumină și bucurie; înviere și transfigurare; adevăr și viață. Fericit, cu adevărat fericit, cel ce își hrănește sufletul din sevele de har ale Ortodoxiei! Fericit, cu adevărat fericit, cel ce și simte ființa învâlvorată de focul dragostei lui Hristos, care arde neconținut pe altarele Ortodoxiei! Fericit, cu adevărat fericit, cel ce stănd în Biserica măririi lui Hristos, în cer a sta i se pare!

Frați creștini,

Cu toate acestea cuvântul meu de astăzi nu vrea să urce cu mintea spre zările cerești ale Ortodoxiei. E vreme de furtună și sângerare; e vreme de durere și suspin; e vreme de sbucium și încercare. Se cuvine dar, chiar în această zi de prăznuire a biruinței, să nu uităm că bolta sublimă a Ortodoxiei, cerul înaltelor transfigurări, se sprijină pe temelii de sânge și suferință. Ortodoxia nu este numai transfigurare, e și mucenicie; Ortodoxia nu e numai înviere, e și crucificare. Ea este Hristos trăind mai departe peste veacuri, în sbuciumul vremilor, Hristos transfigurând veacurile, neamurile..., dar și Hristos cel suferind, cel pătimit, cel scuipat, cel batjocorit, cel biciuit, cel răstignit. Învierea nu se poate despărți de cruce, transfigurarea nu se poate despărți de suferință, (decât doar în viața viitoare). De aceea, dacă inima de flacăra și cer a Ortodoxiei este transfigurarea, dacă măduva de jar și lumină a Ortodoxiei este învierea, făptura ei de carne și istorie, trupul cu care apare în veac, este biciuit de toate urile, rănit de toate... prigoanele, sângerează de toate vrășmășile.

S'a spus pe drept cuvânt, că simbolul Ortodoxiei este Apostolul serafic al iubirii divine, Ioan. Dar și în viața și făptura Apostolului Ioan se îngemănează seninătatea cu furtuna,

transfigurarea cu mucenicia. Totuși dacă ar fi să avem o imagine deplină care să cuprindă tot deodată duhul lăuntric, esențial al Ortodoxiei, și istoria ei de mucenicie și jertfă, n'am găsi un exemplu mai plastic, decât pe cel dintâi mucenic creștin: Arhidiaconul Ștefan.

Parcă-l văd: ingenunchiat în țărână, cu ochii pironiți la cer, cu fața strălucitoare de inger, privind slava lui Dumnezeu și zicând: «Iată văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu» (Fapte, 7, 55—56). Iară ludeii răcnind de ură, îl împroscau cu pietre. Făptura lui de inger și transfigurare, era totdeodată și faptură de martir și sângerare. Așa și Ortodoxia: duhul Ei lăuntric este viziunea aceasta a cerurilor care transfigurează cu slava lor pământul, dar trupul Ei sângerează în permanență, sub avalanșa pietrelor aruncate peste Ea de ura nesăbuită a celor ce vor să distrugă Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Toată istoria Ortodoxiei este transfigurare și martiriu.

Și când spun aceste lucruri par'că văd adunate la acest praznic toate rănile sângerânde prin care pietrele urii au năzuit să ucidă Ortodoxia, și n'au putut. Cum vor putea ucide, ceea ce este plin de Duhul Sfânt, chiar dacă este și de carne și sânge?

Și când spun aceste lucruri, par'că văd toate furtunile de patimă și bezna care s'au năpustit să stingă lumina Ortodoxiei, și n'au putut! Cum vor putea stinge însuși stâlpul de foc, care călăuzește neamurile prin pustia istoriei, către mântuire? Iată-i pe Sfinții Apostoli, învălurați de primejdii, de lipsuri, de prigoane, mărturisind fiecare cu viața, credința cea nouă în Iisus Hristos; iată-i pe mucenicii reșiți din catacombe, tirii în arenele fiarelor sălbatice, aprinși de vii în grădinile palatelor imperiale, chinuți și arși, întemnițați și bătuiți, cu trupurile sângerânde, dar cu fața inundată de lumina slavei lui Hristos; iată-l pe Atanasie cel Mare — stâlpul Ortodoxiei — alungat de 5 ori din eparhia sa, pe atâția episcopi și preoți schinguiți pentru dreapta credință; pe Maxim Mărturisitorul, căruia i s'a tăiat limba și mâna dreaptă, ca să nu mai scrie, nici să mai mărturisească despre Adevăr; iată cetele fecioarelor și ale monahilor târâți din mănăstiri, aruncați în temnițe, biciuiți și uciși, pentru aceeași credință; iată mi și zeci de mii de creștini schinguiți și uciși, călcați în picioare de fanatismul orb, distrugător, sălbatec al mohamedanismului; și în sfârșit ascultați ecoul cel din urmă al vijeliei satanice, pipăiți rănile ce sângerează încă în Biserica Ortodoxă a Rusiei: mii de episcopi și preoți, milioane de credincioși înghițiți de temnițele Siberiei,

dispăruți fără de urmă, uciși în chinuri îngrozitoare. Și totuși — ca pe vremea Arhidiaconului Ștefan — de acolo din întunecimile de groază și chin ale Siberiei, iată răvașul pecetluit cu rugă și sânge ce ni se trimite: «Inima mea laudă și preamărește pe Domnul, pentru că mi-a arătat calea mântuirii... Eu știu acum încotro merg și pentru ce sufăr... Inima mea e așa de plină, că harul Domnului mă copleşte. Ori cât mă ceartă, mă pedepsesc, mă pun la munci grele, nu pot să tac! Nu! Niciodată! Atâta timp cât gura mea nu e amuțită, voi mărturisi despre iubirea Lui cea mare». Nu este aici același simbol al Ortodoxiei: bucurie și suferință, har și sângerare, transfigurare și mucenicie?

Și dacă am avea răgazul necesar ne-am aduce aminte că și pământul pe care calcă azi picioarele noastre este sfințit cu suferințele de veacuri ale Ortodoxiei. Nu vorbesc de primii martiri, cari stau la începutul încreștinării noastre, nici de măritul Voevod Brâncoveanu cu cei 7 coconi ai săi, ci de ar fi să socotesc numai temnițele, jafurile, chinurile și moartea, ce le-au înfruntat țărani și preoți ardeleni pentru vina de-a nu fi trecut la uniție, de a fi rămas ortodocși, cred că ar fi suficientă mărturie că Ortodoxia românească, Ortodoxia Ardealului nu face excepție: e și ea înviere și crucificare, bucurie și suferință, transfigurare și mucenicie. Ascultați un singur fragment, o singură lacrimă din jalba Ortodoxiei, din furtuna acelor vremi: «Și s'au sculat cu bătaie să ne bată, că ce nu primim uniția. Și ne-au pus birșag

și ne-au prins pe noi, mai mult decât 300 de oameni, tot fruntea, și noi am felelit că nu ne vom uni; suntem gata să aduceți muierile și copiii, să le tăiați capetele, apoi nouă». Căci «pentru credința strămoșilor noștri suntem gata a suferi și mucenicie sau izgonire din această împărăție, iar legea nu o vom lepăda» (S. Dragomir: Ist. desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, vol. I, p. 87—89). Iată temelia de la crimă și rugă, de suferință și mucenicie pe care se sprijină bolta de azur a Ortodoxiei.

Frați creștini,

Praznicul ortodoxiei este praznicul lor: al acelora cari au văzut cerurile deschizându-se și cu față de inger au înfruntat pietrele răutății, ale urii, al acelora ce și-au zdrobit trupurile pe roata veacurilor, ca să zidească temelii nebiruite pentru Ortodoxie. O, dacă ar arde și'n inima noastră aceeași flacăra a dragostei lui Hristos! Dacă ne-am împărtăși și noi din potirul de aur al credinței lor! Dacă am putea mărturisi cu dânsii: «Iată văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!» Dacă am fi temeiniți în același duh, în aceeași vrere, de a mărturisi cu viața, cu *toată viața* noastră puterea și mărirea Ortodoxiei!

Îmbărbătați-vă sufletele, pregătiți-vă cugetele, căci mucenicia Ortodoxiei nu s'a terminat: ea va continua până la sfârșitul veacurilor. Dar cu cât mai mari vor fi furtunile, cu atât mai tare vor arde transfigurările; cu cât mai mari vor fi suferințele cu atât mai mare va fi biruința. Amin.

Diacon N. MLADIN

Temeiuri pentru credință

II.

La cele spuse până acum, s'ar putea obiecta că filosofia, prin firea ei, este mai apropiată de religie, își pune cam aceleași probleme, folosește uneori aceleași metode, mulțumește aceeași nevoie de a cunoaște absolutul și de a trăi în el, în vreme ce știința, în care este angajată majoritatea tineretului universitar din ziua de azi, nu numai că nu aduce temeieri pentru credință, ci dimpotrivă, explică totul pe cale naturală și face astfel de prisos credința în existența unui Dumnezeu creator și guvernator al lumii. Ne este încă proaspătă în minte legea celor trei stadii în dezvoltarea omenirii stabilită de Auguste Comte, după care omenirea a trecut de mult de faza religiozității, a poposit un moment în faza explicărilor filosofice și acum a intrat în faza a treia și ultima, faza științei pozitive, când totul se explică prin legi naturale, chiar și originea lumii și a vieții, chiar și faptele cele mai minunate, din natură sau din viața sufletească. Dumnezeu, suflet, nemurire, viață viitoare, toate acestea, după părerea pozitivistilor, și-au trăit traiul. Știința ne este suficientă. A ști pentru a prevedea și a prevedea pentru a putea

totul, aceasta este deviza omului modern.

Și totuși, îndrăznesc să afirm că știința, când nu este pătrunsă de un duh preconcept antireligios, departe de a fi o piedecă pentru religiozitate, prezintă dimpotrivă serioase temeieri pentru credință. Vechiul și dezolantul conflict dintre religie și știință, care a adus atât de mult rău atât religiei cât și științei, este aplanat astăzi pentru aproape unanimitatea reprezentanților științei și ai credinței. Conflictul a fost de altfel totdeauna alimentat de considerații extraștiințifice și extrareligioase. A contribuit și lipsa de suplete a reprezentanților romano-catolicismului, într-o vreme când raporturile dintre religie și știință nu erau precizate și când se dădea importanță științifică vreunor afirmații din Sfânta Scriptură care nu vizau nicidecum scopuri științifice. Iar din partea reprezentanților științei era, dacă nu o pornire cu substrat politico-social împotriva Bisericii, apoi o prea nemăsurată încredere în atotputernicia științei. Știința dăduse atât de frumoase rezultate, metodele ei se dovediseră atât de eficace în cercetarea unor domenii limitate, încât cu greu se puteau reține oamenii de ști-

¹ Predică la „Dumineca Ortodoxiei” 1944.

intă să creadă că într-o zi știința va deslega toate tainele. Credința aceasta, destul de moderată la adevărații oameni de știință, a devenit însă o periculoasă armă de luptă pentru cei care se adânciseră prea puțin în știință. Aceștia au imaginat pe deasupra științelor particulare, care caută cu modestie rezolvarea unor probleme speciale, o știință universală, o știință a științelor, Știința cu Ș mare, capabilă să facă toate minunile și să mulțumească cele mai adânci năzuințe de a ști ale sufletului omenesc. De aici a urmat, firește, un mare entuziasm. Dar mirajul n'a durat prea mult. Față de neajunsurile pe care le putea produce chiar și știința însăși acest fanatism științist, cei dintâi care au reacționat au fost înșiși oamenii de știință. Aceștia, conștienți de limitele până la care se pot întinde cercetările științifice și dându-și seama că legile pe care se pune atât de mult preț în știință sunt mai degrabă instrumente comode, ce pot fi depășite într-o zi, au dat semnalul «crizei științei». Pe la sfârșitul veacului trecut și începutul veacului nostru s'a vorbit chiar insistent despre «falimentul științei». Marele critic francez Ferdinand Brunetiere a fluturat în deosebi această formulă, iar printre oamenii de știință care au îndreptățit lansarea unei astfel de formule cităm pe Du Bois-Raymond, Helmholtz, Kirchhoff, Ernst Mach, H. Poincaré, Pierre Duhem, Milhaud, Edouard Le Roy și alții, adică tot savanții de mână întâia, care au înțeles că cercetarea științifică nu are nimic de câștigat din osanalele pe care un H. Taine sau un Ernest Renan le ridicau științei atotputernice și mântuitoare. Savanții amintiți mai sus și au dat seama că știința nu se confundă cu științismul. Ei au cercetat cu băgare de seamă domeniul fiecărei științe speciale, verificându-i metodele și măsurându-i rezultatele. Concluzia generală la care au ajuns ei a fost următoarea: domeniul științei este acela al fenomenelor. Pe acestea le cercetează știința și caută să descopere legile care le guvernează. Iar metodele de lucru ale științei sunt observația și experiența. Prin urmare, ceea ce trece dincolo de fenomene și ceea ce nu poate fi cercetat cu ajutorul metodelor experimentale se găsește în afară de competența științei. Ori știm cu toții că suferim probleme ce se pun în legătură cu fondul lucrurilor, adică probleme în legătură cu substanța sau substanțele tuturor lucrurilor, cu cauzele lor prime și cu scopurile lor ultime. Aceste probleme nu pot fi rezolvate prin procedee experimentale. Ele sunt în afară, dincolo de domeniul științei, sunt probleme filosofice și religioase. Știința nu poate îngrădi spiritul nostru de a se întreba ce este dincolo de fenomene, care este începutul și sfârșitul lanțului de fenomene pe care le poate cerceta știința, care este rostul mai adânc al tuturor lucrurilor. Noi nu putem înăbuși în sufletul nostru năzuința puternică de a ști tot, de a afla întreg adevărul. Căci, în fond, năzuința aceasta statornică a sufletului omenesc după absolutul cunoașterii nu reprezintă o simplă curiozitate intelectuală, ci ea este în legătură cu întreaga noastră așezare sufletească, cu nevoia noastră adâncă de echilibru sufletească, cu un cuvânt, este în legătură cu mântuirea noastră. Știința n'a deslegat și nu va deslega niciodată toate misterele. În foarte multe privințe vom rămâne deapururi la celebra formulă a lui Du Bois Raymond: *Ignoramus et ignorabimus*. Macrocosmosul și microcosmosul stau încă și acum ca niște enigme în fața oamenilor de știință, cu toate ipotezele ce s'au făcut. Evoțiunismul, care înglobează rezultatele tuturor științelor într'un vast sistem de explicație unitară a lumii și a vieții, nu valorează mai mult decât o filosofie oa-

recare. Și nu văd savantul serios care ar putea să afirme că știe de unde provine nebuloza primitivă prin care teoria Kant-Laplace explică originea lumii, sau să jure că viața a apărut acum nu știu câte milioane de ani pe fundul oceanelor, printr'o întâmplătoare combinare de hidrogen, carbon și azot, după teoriile famosului fa-seur științific Haeckel. Oamenii de știință serioși nu dau drept adevăr absolut simplele ipoteze științifice care s'au emis pe chestiunea originii lumii și a vieții sau pe aceea a esenței ultime a tuturor lucrurilor. Adevărații oameni de știință nu cred nicicum că știința va rezolva cândva marea problemă a destinului omenesc sau că știința este chemată să aprecieze supremul bine spre care trebuie să se îndrepte dorințele omenescii. Adevărații savanți, când nu se abțin deloc astfel de considerații, care cad în domeniul filosofiei și al teologiei, găsesc dimpotrivă, în propria lor știință, temeiuri solide pentru credință. Ba chiar, din ce se adâncesc mai mult în studiul naturii, dintr'aceea găsesc mai multe motive să se minuneze de orânduiala cu care este clădit universul și nu odată savanții, în laboratoarele lor, și-au plecat genunchii în rugăciune caldă către Creatorul a toate câte sunt. Dacă aș înșirui numai numele savanților care și-au mărturisit credința, apoi nu știu când aș isprăvi. De aceea prefer să amintesc numai câteva nume ale marilor întemeietori ai științei, care au fost în același timp și oameni profund religioși. Astfel, dacă lăsăm la o parte marile genii ale științei: Copernic, Kepler, Galileu, Descartes, Bacon, Pascal, Leibnitz, Newton, care au fost profund credincioși, cităm ca tești declarați pe marii astronomi: Herschel, Laplace, Le Verrier, Faye; marii matematicieni: Euler, Gauss, Cauchy, Hermite, Hirn, Riemann; pe fondatorii chimiei moderne: Lavoisier, Berzelius, Berthollet, Gay Lussac, Liebig, Thénard, J. B. Dumas, Chevreul, Würtz; pe fondatorii fizicii moderne: Réaumur, Volta, Ampère, J. B. Biot, Faraday, Robert Mayer, Fresnel, Maxwell, William Thomson (Lord Kelvin), Branly, Marconi; pe întemeietorii istoriei: Ranke și Mommsen; pe întemeietorii geografiei și ai etnografiei: Humboldt și Ratzel; în sfârșit pe iluștrii inițiatori ai științelor naturale moderne: Buffon, Linné, Antoine și Bernard de Jussieu, Haller, Cuvier, Etienne și Isidore Geoffroy Saint-Hilaire, Louis Agassiz, A. Milne Edwards, A. de Quatrefages, Brogniard, Pasteur, Armand Gautier, Pierre Termier și câți alți savanți de seamă care și au mărturisit credința. Și, cum se vede, nu puțini dintre aceștia aparțin secolului al XIX-lea, când materialismul era în floare. O vastă anchetă întreprinsă de francezul Antonin Eymieu, exclusiv numai printre savanții secolului al XIX-lea și al cărui rezultat l-a publicat în două volume, sub titlul: *La part des croyants dans les progrès du XIX-e siècle*, l-a dus pe acesta la următoarea concluzie: «Marii savanți, cei mai mari, cei mai pătrunși de spirit științific, reprezentanții cei mai autorizați ai științei — adică cei care au creat-o, inițiatorii — aceia, chiar în secolul al XIX-lea, în epoca istoriei cea mai impregnată de materialism și negație, aproape toți au fost credincioși». De asemenea o anchetă întreprinsă de academicianul francez Robert de Flers printre membrii Academiei de Științe din Paris și publicată în anul 1929 în volum, sub titlul: *Le sentiment religieux et la science* a dat rezultatul că niciunul dintre membrii Academiei nu s'a arătat adept al ateismului în numele științei, ci dimpotrivă au afirmat legătura dintre religie și știință sau lipsa de opoziție dintre ele. Dacă timpul ne-ar îngădui, aș cita un mare număr dintre mărturiile culese cu prilejul acestor anchete,

prezentând astfel unele dintre cele mai prețioase temeiuri pentru credință. Numai de probă voiu extrage câteva mărturii din vasta anchetă întreprinsă de Antonin Eymieu. De pildă mărturisirea marelui matematician german Gauss, despre care Laplace spunea că este cel mai mare matematician al Europei. Iată ce scria Gauss într'o zi unui prieten al său: «Adio, zicea el, și fie ca visul pe care noi îl numim viață să fie dulce pentru tine. O pregustare a adevăratei vieți din adevărata noastră patrie, unde lanțurile care îngreunează corpul nostru, limitele pe care ni le pune spațiul, tributul pe care trebuie să l plătim suferinței, și tot ștocul micilor noastre nevoi și al meschinilor noastre dorințe, nu vor mai oprima spiritul în sfârșit trezit. Să ne purtăm povara cu curaj și fără murmur până la capăt, dar să nu pierdem niciodată din vedere scopul mai înalt; veseli apoi, când va suna ceasul, vom pune jos povara și vom vedea voalul căzând». La fel de frumos, dar într'o formă mai directă, își mărturisea credința și marele matematician francez Cauchy, care la vârsta de 27 ani intra membru al Academiei de Științe. «Cunosc, spunea el, zadarnicele sofisme prin care spiritele superficiale au căutat să sdruncine credințele cele mai bine întemeiate. Eu m'am adâncit în studiul științelor omenescii, în deosebi al celor ce se numesc științe exacte, și am recunoscut din ce în ce mai mult adevărul cuvintelor lui Bacon: «Dacă puțină știință ne face necredincioși, multă știință ne face să fim credincioși». Iar altădată Cauchy își mărturisea credința chiar cu oarecare mândrie: «Sunt creștin, spunea el, adică cred în dumnezeirea lui Iisus Hristos, împreună cu Tycho-Braé, Copernic, Descartes, Newton, Fermat, Leibniz, Pascal, Grimaldi, Euler, Guldin, Boscovich, Gerdil, cu toți marii astronomi, toți marii fizicieni, toți marii geometri ai secolelor trecute... Și dacă mi s'ar cere să dau seama pentru ce cred, aș face-o bucuros. S'ar vedea astfel cum convingerile mele nu sunt rezultatul unor prejudecăți din naștere, ci ale unei cercetări aprofundate». Tot atât de multă credință întâlnim la Le Verrier, gigantul astronomiei moderne, descoperitorul planetei Neptun, care instalase în marea sală a Observatorului astronomic din Paris un crucifix, iar pe una din ultimele pagini prezentate Academiei de Științe declara că a fost susținut, în greaua sa carieră, prin credința sa și prin ideea că știința astronomică «întărește în noi adevărurile nepieritoare ale filosofiei spiritualiste». Iată și câteva fragmente din admirabila mărturisire de credință a marelui fizician Volta: «Nu cred, zice el, că cineva se poate îndoi de sinceritatea și de statornicia mea în credința pe care o profesez... M'am făcut vinovat de multe greșeli; dar, mulțumită lui Dumnezeu, n'am păcătuit, atât cât îmi dau seama, viciozitate împotriva credinței. Recunosc de sigur ca un dar al lui Dumnezeu această credință, ca o credință supranaturală; totuși n'am neglijat din această cauză mijloacele omenescii de a mă întări în ea din ce în ce mai mult, și de a lupta împotriva oricărui fel de indoială care ar putea să se ivească și să-mi fie o ispitire. I am studiat deci cu băgare de seamă temeiurile, am controlat motivele pentru și contra, citind atât cărțile apologetilor cât și pe cele ale vrășmașilor credinței. Am văzut ieșind din această probele cele mai puternice, făcând-o în ochii rațiunii naturale cu totul demnă de a fi crezută, încât orice suflet, pe care viciile și patima nu l-au pervertit, orice suflet sănătos nu poate să nu o îmbrățișeze și să n'o iubească».

Renunț, firește, să mai citez și alte mărturisiri de credință, ale fizi-

cienilor, chimiștilor, geologilor, biologilor etc., la fel de frumoase și la fel de convingătoare. Nu pot să trec însă cu vederea, când este vorba de temeiuri pentru credință extrase din mărturisirile savanților, mărturisirea marelui nostru savant Nicolae Paulescu, pe care din nefericire l-a prețuit mai mult străinătatea decât patria sa. Acest apostol al științei, despre care un biograf al său spunea că a trăit «ca un sfânt în cea mai strictă accepțiune a cuvântului», a găsit în fiziologie, în deosebi în extraordinara funcționare a instinctelor, cele mai solide temeiuri pentru credință. «În ce mă privește, spunea el, eu afirm sus și tare, că sunt tot atât de sigur de existența sufletului, cât de nu importă care adevăr stabilit de știința experimentală. Și nu este vorba aici de o simplă credință, ci de o convingere adâncă, dobândită în mod științific» (*Traité de Physiologie médicale*, t. III, p. 911). Cât despre credința sa în Dumnezeu, Paulescu nu pierdea nici o ocazie ca să și-o afirme. Concluzia la care ajunge monumentalul său tratat de fiziologie medicală este că omul de știință nu trebuie să se mulțumească a spune: «Cred în Dumnezeu», ci el trebuie să spună: «Știu că Dumnezeu există» (*Traité*., t. III, p. 916).

Mă opresc aici cu temeiurile pentru credință din felurile științe, fiind ferm convins că științele, departe de a înstrăina sufletul omenesc de Dumnezeu, dimpotrivă descopăr la fiecare pas pe Creatorul și Orânduitorul a toate câte sunt.

(Va urma).

Diacon Dr. EM. VAȘILESCU

Un răspuns

In ziua de Vineri 3 Martie 1944, studenți unguri din Cluj, credincioși culturii «milenare», au atacat Academia teologică greco-catolică din acel oraș și au devastat întreg Seminarul, bătând și rânind pe profesori și pe studenții români. A fost insultat de studenți unguri și P. S. episcop Iuliu Hossu. Manifestanții au trecut apoi la locuința dlui Emil Hașeganu și i-au spart geamurile clădirii. Directorul de bancă, dl Iacob Moldovan, a fost de asemenea atacat și grav bătut.

In fața acestor acte, guvernul român își face datoria și răspunsul va fi dat la timp nu numai faptelor de acum, ci tuturor acelor suferite de românii din Transilvania dela 1940 și până astăzi.

Duminea Ortodoxiei la liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu. — Indrumătorii tineretului dela liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, în dimineața zilei de 5 Martie, au organizat, în cadrele societății religioase „Sf. Gheorghe” a elevilor cursului superior, o serbare comemorativă festivă.

Programul s'a început cu frumoasa cântare: „Cu noi este Dumnezeu”, și cu un cuvânt de deschidere al Păr. prof. Simeon Radu, președintele de onoare al acestei societăți.

Elevul Nicolae Prișcă din cl. VIII-a B a analizat valoarea și permanențele ortodoxiei ca Izvor de mântuire; elevul Andrei Lașu din cl. VII-a B a improspătat în memoria asistenței suferințele pentru credința ortodoxă ale românilor din Ardeal în secolul al XVIII-lea.

Programul a fost completat de elevul Ioan Arsin din cl. V-a B cu două cântece religioase, de elevul Rodeanu Mircea din aceeași clasă cu o recitare, poezia „Iisuse, Domnul slavei”, și de elevul Gheorghe Rădoi cl. VIII-a B cu lectura bucăștil „Credință pân' la răstignire”, din „Făclii cereștii” de Prof. Aurel Nanu.

După ultimul punct a urmat „Deșteaptă-te, Române”, cântat de întreaga asistență.

Păr. Spiridon Căndea, consilier arhiepiscopal, a adus conducătorilor și elevilor acestui liceu salutul, binecuvântarea și îndemnul la stăruință pe această cale din partea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae al Ardealului. A mulțumit, în numele școlărilor, directorul liceului, dl M. Nanu. — I. V. Sp.

Preoți și feciori de preoți

Există o categorie de oameni în haine cernite care au adus un aport considerabil pentru cultura națională. Pătruși de doctrina Instituției careia servesc „de a nu ascunde lumina sub obroc, ci a o pune în sfeșnic ca să lumineze tuturor”, au căutat să se lumineze pe ei și pe cât pot și pe alții. Odinioară preoții, căci de dânsii va fi vorba, nu aveau știe ce cultură, dar erau singurii, care posedau și atât. Vorbim de sate, căci aci s'a plămădit și s'a păstrat tot sufletul nostru. Școala este o fiică a bisericii și nu-i prea departe vremea când abecedarul era ciaslovul, învățătorul era preotul, iar școala era casa preotului, tinda bisericii sau a mânăstirii. În Ardeal și acum sunt sate unde școala este tot în casa și în curtea bisericii. Rolul bisericii, care, prin mării ei vâdicii și preoții anonimi, aprindea și răspândea lumina prin limbă și carte, este recunoscut. Ea a inițiat, a susținut școala biruind greutățile începutului. Acum școala poate să-i smulgă făclia din mână, drumul e deschis și ușor. Ca un copil care se desface de sprijinul mamei sale, de care crede că se poate dispensa acum, mare fiind.

Rolul bisericii în păstrarea limbii și ființei neamului prin reprezentării ei s'a văzut mai ales în provinciile asuprite, unde școala românească, de când există, a fost mereu stăjenită. Situația din Ardealul cedat face pe Părintele Profesor Stăniloae să releve din nou adevărul că „ultima rezervă a unui neam este Biserica lui, că singură ea este instituția care se contopește cu ființa lui în sensul că niciodată nu-l părăsește, ci până mai există, redus la ultima simplitate de viață, e și ea acolo într-o simbioză indestructibilă care e totuși de sublimă esență etică”. (T. R. Nr. 48 — 1943.)

Prin ce este Biserica noastră a neamului nedespărțită de el? Prin preoții ei. Preotul ortodox este legat de popor, fie că are o cultură superioară ca acum, fie mai redusă, ca înainte. El nu e despărțit de viața credincioșilor, ci se integrează în ea cu trup și suflet. Nu duce o viață deasupra enoriei, o viață de laborator ca celibatarul, ci are soție, copii, gospodărie, plus grijile bisericii și ale credincioșilor săi. Atunci viața lui e un prilej de exemplificare și de verificare a ceea ce învață. Preotul ortodox nu e din aceia care „leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu vor să le miște”.

[Matei 23, 4]. Preotul celibatar este scăpat de acel „doctore, vindecă-te pe tine însuși” în ceea ce privește obligațiile familiare și în singurătatea lui poate adânci toată filosofia lumii, dar nu poate cântări exact toate lucrurile și necazurile vieții credincioșilor săi. Preotul ortodox se indentifică întru totul cu satul și cu neamul lui: vorbește și se roagă în limba lui, umblă în pântecul lui, se bucură cu el, plânge cu el. „Când apăreau în ușa altarului cu sfântul potir ridicat de mâinile lor bălătorite de muncă și în odăjdile împodobite de motive românești peste albul nedepin acoperit al cămășii de în, poporul vedea pe Tatăl cel ceresc, sau pe Iisus Hristos dacă era mai tânăr, dar pe un Tată ceresc sau pe un Iisus Hristos familiar, coborât jos între ei și înțelegând și vibrațiile etnicității, dar și năcazurile obidei lor”. [D. Stăniloae, „Gândirea” Nr. 5/1943, pag. 244]. De aceea cât de dreaptă este încredințarea unui profund cunosător și iubitor al preoțimii, Păr. Prof. N. M. Popescu, când zicea că „stepena preoției este veche și nefătruptă în biserica noastră și că viața sufletească a poporului nostru sătesc este rodul frământării de veacuri a preotului de mir”. [Cuvânt înalte din „Preoți de mir adormiți în Domnul”].

Despre toată preoțimea română se poate vorbi așa, der mai ales despre cea din Ardeal. Aici mitropolii și cu preoții au fost adevărații conducători și apărători ai poporului ardelean, unii sus alți jos. Prin înțelepciunea și lupta acestor fețe bisericesti au putut fi apărute credința, limba și toate comorile sufletești prin tot ce au făcut ei în numele bisericii pentru poporul ardelean. Identificarea totală dintre biserică și neam, între preot și popor, când preotul era singur conducător al satului, a fixat-o pentru totdeauna N. Iorga în frumoasa lui carte: Sate și Preoți. Și tot din Ardeal trebuie să vină această realitate dăltuită în versul nemuritor al lui Mureșian: „Preoți cu crucea'n frunte”...

A scris aici Păr. N. Mladin un articol frumos plecând de la cuvântul „Domnule Părinte”, cu care se adresează preotul în Ardeal și a evocat această vreme, când poporul pășea „în frunte cu vâdicii-voevozi ai vremii naționale și cu preoții-domni ai sufletului și destinului românesc”. În orice caz numirea aceasta nu distanțează pe preot de popor și nu dela preot a purces, ci de jos, dela popor.

Când preotul era „călăuză luminată nu numai pe mările duhului, dar mai ales sub zările vieții terestre ale năzuințelor naționale și economice”, poporul a vrut să-și salte și el pe conducătorul între celelalte domniri străine de sufletul și de năzuințele lui. Așa că numirea din Ardeal de „Domnule Părinte” este un document al vremii.

Astăzi cu toată ofensiva culturală asupra satelor, tot preotul deține înfăptuirea culturii în sat. Preoții generațiilor tinere toți au cultura universitară. Apoi vin învățătorii. Medici tot rar se găsesc [Biserica Ardealului a luat asupra-și problema sănătății neamului tocmai din pricina aceasta], agronomi tot așa; notari licențiați nu găsești în toate satele, așa că tot preotul deține primatul culturii. Evidențind aceasta nu vrem să distanțăm pe preot de ceilalți factori culturali ai satelor. Dacă adăogăm legătura lui pe viață cu satul, „înțelegem de ce unele sate sânt după chipul și asemănarea preotului”. Ce frumos spune lucrul acesta nu un teolog de profesie, ci „creiatorul geografiei naționale”, pedagogul dl prof. S. Mehedinți, când zice undeva: „Cine are ceva de spus pentru cultivarea păturii rurale, n'o poate spune deocamdată nici prin glasul primarului, care e, mâine nu-i; nici prin glasul notarului, care e cum e; nici prin al medicului, care nu prea e, ci prin mijlocirea preotului și a învățătorului” [Către noua generație, pg. 108]; iar pentru a arăta responsabilitatea preotului în viața satului, afirmă: „Dacă ici colo casa țărânului e încă murdară, nu medicul, nu învățătorul, nu primarul sau inspectorul comunal e de vină, ci mai întâi preotul căci el este inspectorul pe viață al sătenilor, vizitându-i la voie la nevoie, dela naștere până la moarte” [Idem pg. 57]. Firește am fi nedrepti dacă despărțindu-se funcțiunile, n'am pune alături pe celălalt tovarăș de necazuri și de bucurii, pe învățător. Ei sânt în prezent cei doi luminători ai satului. Și ferice de satul în care biserica și școala lucrează din răpuzeri pentru ridicarea lui în perfectă înțelegere și dacă nu ca o mamă cu fiica, măcar ca două surori.

Preotul, fie în trecut când avea de luptat cu atâtea năcazuri, fie astăzi când are de luptat cu altele, a ținut și ține de sfântă datorie să transmită torța culturii în mâinile urmașilor. Conștient de binefacerile culturii pentru el, biserică și neam, nu are altă dorință decât să-și vadă copiii cel puțin pe treapta care stă el dacă nu cu rosturi mai mari. Cu căță

trudă și cheltuială—și casa preotului este destul de împovărată—și poartă el feciorii pe la școli după învățătură pentru a-i ceda apoi bisericii și neamului și fetele pentru a deveni soții și mame ideale. Bine a prins păr. Agârbiceanu în cărțile sale viața preotului plină de necazuri și bucurii în creșterea și educarea odraslelor lui.

(Va urma)

Preot Gh. C. Diaconu-Uda

Cinstirea Duminicii Ortodoxiei la Sibiu

— Conferința dlui Nichifor Crainic —

Duminica Ortodoxiei (5 Martie) a fost cinstită și anul acesta după cuviință la Sibiu. Soc. Ort. Națională a Femeilor Române din Sibiu, în frunte cu președinta regională ardelenă, dna Sofia St. Meteș, și-a implinit cu acest prilej o frumoasă îndatorire, organizând un program de ploasă sărbătorire a ortodoxiei și inaugurând totdeodată ciclul conferințelor din postul Sfințelor Paști ale Soc. Ortodoxe Naționale a Femeilor Române.

Prăznuirea a fost precedată de un parastas pentru eroii neamului, oficiat în catedrala Sfințel Mitropolii îndată după Sfânta Liturghie. Apoi programul s'a desfășurat în sala de conferințe a Prefecturii, în fața unui extrem de numeros auditoriu. Deschiderea s'a făcut cu o rugăciune executată de corul studenților dela Acad. Teologică „Andreiană”, sub conducerea Părintelui profesor Gh. Șoima. Apoi a urmat cuvântarea D-nei președintă Sofia St. Meteș, care în fraze calde a reliefat legătura indisolubilă a poporului român cu cerul ortodoxiei și cu pământul patriei. În fine, după un alt imn, dl prof. Nichifor Crainic și-a dezvoltat magistrala sa conferință despre *Filosofia lui Dionisie Areopagitul*, misteriosul gânditor creștin de prin secolul al V-lea, ale cărui scrieri au intrat adânc întreaga cugetare creștină medievală și formează pivotul cugetării creștine a d-lui profesor Nichifor Crainic însuși. D-ș-a arătat că se cuvine să fie pomenit cu acest prilej modestul gânditor creștin care s'a ascuns sub pseudonimul Dionisie Areopagitul, întrucât cugetarea acestuia a avut o mare însemnătate pentru întreaga ortodoxie, atât în ce privește doctrina ortodoxă, cât și în ce privește viața creștină. Chiar și orânduirea în ornamentația cu icoane a bisericilor ortodoxe este inspirată din concepția „panbisericistă” a lui Dionisie Areopagitul. Și totuși nu se știe cine a fost prea modestul gânditor creștin care a preferat să nu ne spună nimic despre persoana sa. Multă vreme s'a crezut că

FOIȘOARA

Pastorația în legătură cu slujbele din molitvelnic

(6)

În această privință să-mi fie îngăduit să aduc ca exemplu, imaginea unei fetițe numai de 6 anișori, care mi-a rămas la inimă. Aceasta fetiță a venit la preotul ei să se împărtășească, zicând: „Părinte, vreau să primesc și eu pe Domnul...” etc. la care Părintele i-a răspuns: Al să-l primești, dar numai după ce-ți vor cădea acești dințișori albi de lapte. Fetița a plecat mânărită; însă dorința ei de a avea pe Domnul, a fost atât de puternică, încât a îndemnat-o să la o peatră și cu propria ei mână și-a zdrobit toți dințișorii de lapte...

Cu gingiile însângerate s'a prezentat din nou la preotul său, zicând: Părinte, acum îmi dai pe Domnul...”

O astfel de dorință trebuie să aibă credincioșii noștri când se apropie de Sf. Potir, care însă nu va putea fi trezit, decât în măsura în care va fi vie în sufletul păstorilor lor, care mai mult decât oricine cunosc bunul suprem, pe care-l primesc prin această sf. taină.

Efectul pastoral al acestei taine asupra credincioșilor este deci în funcție de sfințenia cu care este săvârșită de preot.

Un moment deosebit de potrivit pentru a întoarce sufletul omului la Hristos, este cel din suferință. În durere vede omul cât de slab și neputincios este el, și-și dă mai mult decât ori când seama că fără de ajutorul Lui noi nu putem face nimic. Pierderea puterilor sale și teama de moarte îl face să caute sprijin în toate părțile, la doctori, la babe, până și la farmece etc. Preotul nu poate fi absent, nici de astă dată, mai ales că Biserica i-a pus la îndemână unul din cele mai bune mijloace pastorale, taina sf. maslu. Prin aceasta el va duce bolnavului harul lui Dumnezeu, ajutorul lui, iertarea, și mila lui, duce cu alte cuvinte, pe Domnul însuși, în sensul că-l face prezent la căpătâiul bolnavului, arătându-i dragostea nemărginită ce ne-o poartă, și care face să fie alături de noi, nu numai la zilele de iericire, când ne ajută să nu cădem, ci mai ales la vremea de necaz, când ne întinde mâna de ajutor ca să ne ridicăm. Odată trezită această conștiință în sufletul bolnavului, ea va rodi o încredere neclintită în Dumnezeu, în mâinile cărui își va încredința viața lui, o dragoste și o nădejde sfântă în acela care poate să ajute și acolo unde toți doctorii pământului se dovedesc neputin-

cloși și o hotărâre puternică de a urma pe Domnul, până la ultima lui răsuflare.

Iată ce efect bun poate avea această taină dacă este săvârșită cu conștiințiozitate și cu cât mai mult tact pastoral. Ar fi de dorit ca această sf. taină să fie săvârșită nu numai atunci când cineva este bolnav, cum se face de obicei și celeace constituite o influență catolică, ci și când omul este sănătos mai ales ca sănătos întru totul nu este nimenea pe pământ, iar sufletește suntem bolnavi cu toții.

Observăm cu durere că una din cauzele principale ale decadentei vieții religioase de astăzi este descreștinarea familiei moderne. Deci păstorii de suflete trebuie să stăruiească din foarte puterile lor ca toate ușile și ferestrele caselor ortodoxe să fie larg deschise pentru religia creștină ca astfel aerul curat al temerii de Dumnezeu să intre pretutindeni și să alunge din casele creștinilor, duhul necredinței, duhul indolienilor, duhul vremii de azi. Numai prin religie se poate ajunge la reinvierea și fericirea adevărată a vieții familiare, pentru că ea este aceea care pune cu toată sfințenia, înaintea ochilor omenesți datorii soților unul față de celălalt și datorii lor față de copii. Deci lucrul cel dintâi ce trebuie făcut este să reîncreștinăm familia românească. Această lucrare începe din momentul în care mirii se găsesc în fața tainei căsătoriei. Când vin

la învoire și mai ales în sf. taină a mării duhovnicului trebuie să se străduiască a pregăti pe tinerii în așa fel ca să alba siguranța că vor întemeia o familie cu adevărat creștină, care să rămână tare în credință, întocmai ca o cetate nebruită de vrăjmași.

Familiiile care au la bază aceasta pregătire sunt din punct de vedere sufletește sulicient de tari ca să înfrunte toate necazurile și să respingă toate ispitele pe care viața și dușmanii familiei le-ar ridica în drumul lor. Printr-o astfel de pregătire se vor evita, aproape cu desăvârșire, căsătoriile mixte, ca și acelea ce n'au la bază iubirea reciprocă și se va lumina conștiința tinerilor ca să se ferească de cele mai mari păcate cari stăpânesc azi lumea: curvia, călcarea credinței conjugale și avortul.

Iată un crâmpel de gânduri privitoare la importanța sf. taine ca mijloc de pastorație. De bună seamă că ceea ce s'a înserat aici raportat la valoarea și puterea lor, în stare să schimbe întreaga față a lumii, reprezintă abia o picătură față de oceanul nemărginirii. Cu cât conștiința preotului va adânci aceste mijloace de convertire a omenirii, cu atât va descoperi mai mult puterea ce o are, în toată strălucirea ei.

(Va urma).

Preot Valeriu Voineag

este vorba de însuși Dionisie Areopagitul, președintele areopagului atenian, convertit la creștinism de către Sfântul Apostol Pavel. Acest fapt a contribuit foarte mult la falma extraordinară a operei dionisene, în vremea mai nouă s'a constatat însă că nu poate fi vorba decât de un gânditor creștin de prin secolul al V-lea. Cugetarea dionisiană, foarte adâncă și brodată pe canavaua filosofiei platonice și plotiniene, a înrăuit în dozele mistica răsăriteană și prin aceasta pe ce occidentală. Atât de vastă este cugetarea cuprinsă în opera dionisiană, încât d-l profesor Nichifor Crainic s'a văzut nevoit să expună în conferința d-sale numai „panbisericismul” cugetării dionisene, adică acea măreață viziune, în care cerul și pământul se continuă în prelungire, constituind cele două ierarhii: ierarhia cerească și ierarhia bisericăscă. D-l profesor Nichifor Crainic a lăsat deci de o parte teodiceea lui Dionisie Areopagitul, cuprinsă în lucrările intitulate *Despre numele divine și Teologia mistică*, și s'a ocupat numai de doctrina lui Dionisie Areopagitul, despre sfințire sau îndumnezeire. Potrivit concepției dionisene, Dumnezeu sfințește lumea, o îndumnezește prin trei operații succesive: purificarea, iluminarea, desăvârșirea, însă nu direct, ci printr-o serie de intermediari, ingeri și oameni, care formează ierarhia cerească și ierarhia bisericăscă. În ce privește ierarhia cerească, Dionisie Areopagitul n'a făcut altceva decât să sistematizeze datele culese din Sfânta Scriptură cu privire la ingeri, iar în ierarhia bisericăscă se ocupă de atribuțiile clericilor și de efectele sfințitoare ale Sfintelor Taine. Totul însă văzut prin prisma unui înalt misticism.

Pină de miezul cugetării creștine și într-o neîntrecută formă de exprimare, conferința dlui profesor Nichifor Crainic a fost adânc gustată de ascultătorii sibieni.

Cu un ultim imn, intonat de corul studenților teologi, a luat sfârșit această înălțătoare sărbătorire a Duminecii Ortodoxiei, devenind astfel o frumoasă tradiție, vrednică să fie respectată în viitor.

E.

Un povestitor moldovean

Moldova a dat literaturii noastre pe marii povestitori. Un Ion Creangă, un Mihail Sadoveanu, un Constantin Hogaș, întruchipează în scrisul lor același duh al Moldovei care transfigurează orice întâmplare trăită, orice amănunt trecut prin viața proprie, în temă de povestire plină de un farmec care nu se poate descrie.

Dacă literatura Ardealului are un caracter luptător, fiind protest împotriva nedreptăților, sau descriere a calităților superioare ale neamului nostru care merită o soartă mai bună, sau glas de nădejde sau de chemare la luptă, scriitorul Moldovei își află satisfacția în transfigurarea elementelor vieții în teme de povestire. S'a spus că această dragoste de povestire trădează semnul de melancolie și pasivitate, cari se feresc de lupta cu prezentul, de chemările profetice spre viitor.

Nu știu dacă e ceva adevărat în această afirmație. Explicația dragostei de povestire a moldoveanului se poate găsi și în spiritul lui subtil, sensibil la nuanțe, care descopere totdeauna laturi fermecătoare în orice amănunt de viață ce constituiesc prin ele înseși regiuni ale frumosului.

Moldoveanul e îndrăgostit de frumos pur și simplu, iar frumosul e încorporat totdeauna în specificul concret al momentelor trăite. Toată arta e să-l și scoate la iveală dintr-o latură sau alta.

De aici se explică de ce pe de o parte se poate spune că literatura Moldovei e artă pentru frumos pur și simplu, dar pe de alta că nu există literatură mai plină de aroma specificului local.

La șirul marilor povestitori moldoveni amintim la început se adaugă

azi cu strălucire un nou nume. Este acela al lui *Constantin Nonea*. Volumele sale: *Comoara nefermecată* și *Leacuri pentru minte*, ne înfățișează un nou Creangă ce-și povestește amintirile copilăriei. Căci „fuge copilăria ca umbra, dar de ce s'o lăsăm să fugă fără s'o prigonim măcar în scris”, se întreabă povestitorul, de ce să nu stăm de vorbă măcar cu amintirile? Nu se cade omului să-și arate nerecunoștința pentru un veac de sburdălnicie. Mai cu seamă, dacă acea copilărie n'a fost legănată numai în cântece și visuri, ci a cunoscut asprimea gerului până la oase și foamea până la leșin”. Aceste amintiri ne însoțesc ca o lumină în greutățile vieții. Căci „odată cu aruncatul dinților peste casă — în nădejdea altora mai buni — încep poverile vieții să se îngrămădească pe umeri atât de tare, că multe frunzi se poticnesc în cale, de-a mai mare jalea. Și'n loc să hăuie văile de doine, le plâng ochii stinși pe marginea straturilor de stânjenei, în ziua de Ipaș”.

Graiul acestor povestiri e dulce ca un fagure de miere și moldovenesc de ție mai mare dragul.

Zâmbetul bun de sub mustață al umorului nu se întrerupe decât în momentele de duiosle culminanță, ca și la Creangă.

Dar spre deosebire de marii povestitori moldoveni din trecut, scrisul lui Const. Nonea e străbătut de un etos orientat spre viitor. El nu povestește numai pentru a coborî înseninare în încruntările vieții, ci și pentru a le- cui de anumite metehne. Nu avem totuși aci o literatură didactică.

Scriitorul nu dă învățători, ci povestește. Învățătura o dă viața povestită fidel, poticnelile ei în urma vreunor păcate. Mândria și lenea sunt biciuite statornic, pe cât sunt de laudate hărnicia și bunacuvinița.

Din amândouă volumele respiră o nețărmurită dragoste pentru viața poporului, pentru tradițiile lui de omenie, de muncă, de evlavie. Sunt iarăși în ele pagini de intensă induioșare, care copleșește prin puterea ei, reținută totuși de acea înțelepciune a țaranului care, oricât ar fi de îndurerat, vrea ca tot el să mângâie pe cei cari asistă la durerea lui.

Așa este descrierea scenii în care tatăl scriitorului își primește feciorii întorcându-se acasă din pădure cu un bou ucis:

— Trăește, tată, întrebă bătrânul.

— A murit, în deal la Raclaru — răspunse bădia Mitriță, luându-și pălăria din cap.

Ridicându-și ochii cătră cer, tata oftă din greu și slobozi cuvinte îndurerate:

— Doamne, Doamne, milostiv fi pentru păcatele noastre! Rogu-te întărește-mă să nu-mi turbur sufletul, căci am copii de crescut!

Apoi și-a îmbrățișat feciorii, sărutându-i pe creștet, și-i tot pipăia dacă nu li s'a frânt vreun mădular.

Eu țineam în brațe picioarele tatei din sus de genunchi și-mi ștergeam lacrimile de poalele cămășii lui. De ne-ar fi văzut cineva cum stam cu toți băeții în jurul tatei, ar fi crezut că vrem să-l doborâm la pământ, așa eram de înclăștați în durere și plânsul.

Iar după ce așeză boul mort într-o groapă adâncă din ogradă, se petrece următorul moment caracteristic pentru viața sufletăscă aleasă a țaranului nostru:

„Cu ceafa plină de sudoare și cu părul învoiburat s'a aplecat apoi tata și a sărutat ochiul întredeschis al lui Verilă. Făcându-și semnul Sfintei Cruci, tata a slobozit cuvinte de deslegare:

— Sub ochii mei ai crescut, măi Verilă. Ai fost răsfățatul copiilor mei și fala gospodăriei mele. Păcat n'am pe suflet de nenorocirea ce te-a păscut. Vrednicia ta și-am cinstit-o și în groapă că nu te-am umilit ca pe un dobitoc, ci te-am prețuit ca pe un tovarăș credin-

cios de muncă. Tu călătorești în lumea celor fără de cuvânt și bunul Dumnezeu mă va milostivi pentru gândul curat ce-l port făpturilor Sale...”

Sprrijinindu-și coatele pe colțurile gropii, tata a ieșit afară cu ochii umeziți de lacrimi...”

Cărțile lui Constantin Nonea sunt o oază de desfătare și de zidire sufletească, și ele pot fi citite fără primejdie pentru suflet și de cei mari și de cei mici. Satisfacția ne este cu atât mai mare cu cât acest nou povestitor moldovean, de care se va vorbi tot mai mult, este preot și anume consilier referent la Mitropolia din Iași. Cărțile sunt apărute în Editura „Cartea Moldovei” din Iași.

D. Stăniloae

INFORMAȚIUNI

† Dr. Gheorghe Măcelaru, avocat, fost jurisconsult al județului Sibiu și unul dintre fruntașii vieții publice din această regiune, a încetat din viață în 7 Martie 1944, în etate de 69 de ani, depunând de o îndurerată familie, de numeroase rudeni, și de toți ceice i au fost prieteni și cunoscuți. Rămășițele pământești ale regretatului decedat s'au așezat spre vecinică odihnă în 9 l. c. în cimitirul central din Sibiu. Odihnească cu dreptii!

Comemorare simbolică. Tribunalul și Judecătoria mixtă din Sibiu au ținut în 4 l. c., o ședință comemorativă, sărbătorind, în ziua aceasta, un sler de veac de când au fost predate românilor de cătră fosta monarhie austro-ungară. La comemorarea aceasta simbolică au asistat distinse persoane din localitate în frunte cu dl prim-președinte de Curte Dr. I. Papp. O slujbă religioasă a făcut începutul comemorării, la care răspunsurile le-au dat corul format din funcționarii și funcționarele tribunalului și judecătoriei. Au luat apoi cuvântul, talmăcind rostul serbării dnil: prim-președintele tribunalului Dr. Billegan, prim-procurorul P. Vasiliu, decanul Bar. avocaților Dr. Gh. Foica, prof. univ. I. Lupaș și Dr. V. Roșca, reprezentant al notarilor publici.

Cinstire adusă unui sat din Ardeal, Dl Mareșal-Conducător, Ion Antonescu a primit să fie nașul la botezul din Dumineca trecută, al celor doi fii gemeni, al nouălea și al zecelea, ai locuitorului Vasile Căpușan din Zărnești. Dl Mareșal a fost reprezentat prin prefectul județului Brașov, dl col. Manole Enescu cu dna — P. C. pâr. protopop V. Stolcanea, și alți vorbitori, au subliniat la acest prilej cinstea adusă Zărneștilor prin gestul dlui Ion Antonescu.

Conferință culturală religioasă au ținut în 18 Febr. a. c. la Petroșani, preoții din Valea Jiului, sub președinția P. C. pâr. protopop Ion Duma. A vorbit Pr. Romlțan despre pastorația în timp de război, și Pr. Eftimie despre cartea Duhul adevărului, de I. V. Felea.

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu.

Dumineca a 2-a din Păresimi la 12 Martie 1944, serveac: prot. Mihail Neagu, duhovnicul Nicodim Belea și prof. Dumitru Călugăr; diaconii: cons. Alexandru Popa și Simion Macarie. Predică: prot. Mihail Neagu. La Oastea Domnului predică: Ioan Albu, dela parohia Sibiu-Iosefin.

Conferință publică. Duminecă în 12 l. c., ora 17, în sala prefecturii județului Sibiu, va vorbi dl prof. Ascaniu Crișan, directorul liceului „Moise Nicoară” din Arad, despre Vasile Goldiș. Intrarea liberă.

Nu lăsa otrava svonului dușman să-ți pătrundă în casă!

Prin mincluni, dușmanul turbură sufletele celor slabi

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. I Uzinele Brașov „Astra” (armament) din protopopiatul Brașov, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post

1. Salarul dela Stat.
2. Venitele din parohie.

3. Remunerația legală pentru orele de educație religioasă-morală la Liceul Industrial de ucenici U. A. B.

4. Bani de cvartir sau locuință în natură, după cum va stabili Direcțiunea generală din București.

Indatoririle parohului:

1. Înființarea Capelei de rugăciune și apoi a Bisericii U. A. B.
2. Servicii divine de fiecare zi.
3. Conferințe cu funcționarii și muncitorii Uzinei.
4. Catehizarea ucenicilor Liceului Industrial U. A. B.

Cei care doresc să ocupe acest post, își vor înainta cererile însoțite de toate actele necesare pentru numire, Prea Venerabilului Consiliu Arhiepiscopesc în Sibiu.

Brașov, la 10 Februarie 1944.

Oficiul protopopesc al Brașovului în înțelegere cu Direcțiunea Uzinelor Astra—Brașov.

Dr. N. Stinghe
adm. prot.

Concurs

Pentru întregirea postului de agronom școlar, dela Școala Normală de băieți „A. Șaguna” din Sibiu, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Salarul împreunat cu acest post intră în clasa I, grupa C. 9, tipul 7 și se cifrează cu 7200 lei salar brut și 5900 lei indemnizație de scumpete, plus masa.

Dela candidații la acest post se cere diploma unei școale inferioare de agricultură.

Cererile de concurs, însoțite de toate actele necesare, se vor înainta Consiliului nostru Arhiepiscopesc.

Sibiu, din ședința secției culturale a Consiliului arhiepiscopesc, ținută la 29 Februarie 1944.

Consiliul Arhiepiscopesc

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de cântăreț bisericesc la biserica Sfântul Gheorghe din Brașov, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat, postul fiind bugetat.
2. Venite după serviciile din parohie.
3. Locuință în natură, sau bani pentru chirie.

Cântărețul ales va sta în permanență la dispoziția parohului, atât la serviciile divine, cât și la adunările Oastei Domnului și ale celorlalte societăți religioase din parohie.

Concurenții își vor înainta cererile însoțite de diploma dela o școală de cântăreț bisericesc și alte acte de recomandare oficiului parohial al Bisericii Sfântul Gheorghe din Brașov și se vor prezenta la Biserica spre a-și arăta cunoștințele în tipic și aptitudinea la cântările bisericesti. Brașov în 28 Februarie 1944.

Preot-paroh Dumitru Tohăneanu
Văzut:

Dr. N. Stinghe,
adm. prot.

Citiți, sprijiniți și răspândițiia rul
Telegraful Român